

Сэрээх дьаһал

A black and white portrait of a man with short, light-colored hair, wearing a dark suit jacket, a white shirt, and a dark tie. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is a light, textured surface.

Мирзали Ефендиш Чуралчы дьо-

Михаил Ефимович республика-
быг сайдыштыгар тугунан да камса-
мат өткөсөөх, саха нуруота "Биһиги
сахалар" дьин киил тутта бойдотун
ааттамаларыгар оруула сүдү Килии Пре-
зидентпиэр кэми уустук кэл этэ Вүгүн
Россия үрдүгүнэ ыһыллыа-тогулуу
бара турданыта биһиэхэ дьон
туһунар, экономика атаар турууту-
гар олус көдүүсүтэх политика бар-
гыта. Доруубуһа харыстабыллар,
үрөкчөөһүнүтэ, социальнай объекта-
ры тутууга улахан хардыллар
оноһуллубуттара. Спорт политикэ

Михаил Ефимович Чурапчы быыбардааччыларын ахсынны 4 күнүтөр булуосустах сүдү суолтала-ах быыбарга көхтөөхтүк кыттарбы-тыгар ытырда, дождоонит быһылы-тынан көспөтүн дойдуннаахтык толо-дорбугулар төһө айла.

Муштугубт дьон арытах да буоллар
адохтоох боһуруустары бизэрэн
ытык киһибиэ сэнээстэ интэрнэти-
бит, зерүүлэрин бөлүһүбүт. Муныыах
төрөһүн урдук буолан, кэпсэтип
олус кэпсэтип ааста, кыттааччылар
бары астынынылар.

Адаптация ЗАКАРОВ

Сторон

АЛЬБЕРТ МИХАЙЛОВ КЭРИЭЙГЭР МИНИ-ФУТБОЛ

Курсктин ички кылымдары судурун М.А. Феликсин борт тереңини текшериш керектиги сараланган кытта. Хамандылар 4 болжолу кайдыраган, феликсин тапкыла ичин оогноотулур. Осукумалар оогноотулур тапкылары урдыкыла туту харахха бырыдылар, ол ичин да хас бирден оогноотулур олус тынчатын тапкыла, эре кууруу, текшик барды. Борт катыштыр оогноотулур керектиги текшик феликсин агардыкы эрпидеги Мутудай, интернет-оогноотулур, Сылган уонга ичиниз хамандыларга калдылар. Огон интернет-оогноотулур Мутудай хамандылар кышын турур историктерин бастагыла. Сылган оогноотулур тапкыла хамандылар кышын III-с тапкыла феликсин тапкан кышын ичин оогноотулур бастагыла.

Куратордын сабыялалыгыгар Михайловтар дым кертти аайттан анал номондорлары "Лутшый матадидий" - Дугулус Елисеев, "Лутшый притара" - Федя Сивен, "Лутшый закиттос" - Вадим Сивен Алберт Николаевич ийиттген Елдожи Имановлаттан уюна юрготтген Екатерина Михайловлаттан туттулар. Огу тоуз эвви - футбол федерацията, "Чурапчы нобилон" МТ дыйалматта, "Бир Ныппал Россия" партия Чурапчытавы салаат. С.А.Чурапчытар дыйалматта.

Күрөхтөнийн бэрт тэрэгнийнээхтэйг аяста, аяныа үзүүлэхидээх турнирээр, онгон да хэлэр күрөхтөнийлэри үрдүг тэрэгнийнээх аялар бада саналсаахтай, улууш түтүгэр мэни - футбол сайдыагыстар үөлбүт Аляберт Николаевичи саналбайт үлэтин бийиги баарыг тухари салтан туруохунт - дигэн тыйларалан Евдокия Ивановна төрдүс төгүлд огукола ордохорун иаси ардыаар энтууаст - тренер Аляберт Николаевичи Михайлов көрөнийнээр ыгытылар турниры түмүктөм-мизгелер ахста.

Александр СТЕПАНОВ.

Былдан өр дымлағра бырастасы, быталаай!

УРАТЫБЫТН-БОЛЪОМТО КИИНИГЭР

Олонхобут, комуспут
нэгүе саха сахатһын кэртин
бэйбейт да куусе билинн эр-
бит. Итинэн систөрөн аны
билин билиги кырдыас Чу-
рагчыбыт Саха спирт улуус-
тарыттан уратытын өрө тутан
бэлгиллэр торостоох кама
кэлэ дэи саныһын. Билиги
Чурагчыбыт быһыр-быһыр-
лыттан "Токус томтордоох" Чу-
рагчынан аһтырар. Аһыгым
кыһынан этлэххэ, улууспут
брендэ "Токус томтор" булар.
Ону улууспут да, аһыллалыг
да тербэлэригэр саамай оҥо-
һоллорон бигэрэтэн турабыт.
Дэ, ити тула санаабын үлэс-
төрө саналыым.

Ор эрдэхиитэн орунбор буулдохтар дээр "Товус томтордох туруу Чураалч" туһунаа ыраада ылынгарын, зохонто хохууларын, улахан бырааһын аастарга төмн курдук тууйбууларын истэн арай калдан да, кырдыгаа, ол томтордор чогуу аагтарын, олорог туох соботые буулдугун, ханнак дьонун дьон олорон аастыгн чуолмайдик этэр билим-көрүүм суруун тэнгэ эбел. Одоо мин 65 саястар үктэнэн эрор орунбор билигт буоллахтарын, оло, эрор кутуеене ыччат билигига төһө-хаһаа буюуло?

Алгы адас арьхас сүүлчээр
 бийнхээ ыгыгылдахтаах
 "Мангариу сонжууларыг"
 тыйшгачан шорду сэнгэрэ-
 аччилэр, малдыгтар кэлчилэр
 рин күүтэйт, Олортог бир-
 дилзон да буоллар итэрсит-
 тин-бийнэрситын кы-
 раагык кэтээн көрөн, туох
 эмэ кыра да эндири буллахтар-
 ына республика бары
 "аранас" да, "дэнкир" да
 хайматтарыг үлүнэрөн
 "сүрдүрүн кэлэйттирин"
 "олус хомойбуттарын"

Калыптан сыйларга Сахабыт сүригэр Духуобунас тула кинигэ хабаннаах көпсөтүннөр бараннар, норуоттут инниги сыйдыллылар бигэ тэрэх буолар. Дьэ, билигин айар үлэнигитэрэ уобастотон өйбүллүккө өрүү үүнэ-сайда туарга үтүө көмүр кэллилэр. Улуу олонхобут, этиги хомуспут аан дойду таһымыгар билинэрэ. Саха төрүт оонньууттар Арассыыйага күрэхтэһэр буолдулар. Арыйах сый иһигэр хайдахтаах күлүмүк хамсааһынай?

туһунан бэлэстэхтэрэ тур-
дар. Холбурдаан эгтэххэ,
быһыл савас "Кылыга" биэр
дойдулаахкыт, иэин туттар су-
руйдааһыбыт Саман Тумат-
ниэз буолан тахсыбыт
инжүүрдэх тылбааһыттан
сыйтан, наһаа баламаттык
сийэй-харах аспытарын ах-
пыккыт буолуо. "Саха омок
ерөн өйүн кулутурдубүтүт",
"Обуталарбит суду ааттарын
туһан биэрбитигэр" Бу сүрүө-
түн! Ити биэр идэлэхтэрин
ууһарыһаах тыһыара-
астара. Саха билигин лигера-
туратын биэр саамый туруу
үлэһитин, талаяннаах постын
туһунар биэр алы тыһар, ха-
рыстаһар сыһаа тыл көстүбө-
түдэн баркыһан эрэ кэбиһэрин.
Ол курдук "Номоххо киирбит,
арыһаа ыллаломой тоҕус тоҕ-
торгун ханна баарыт, олоруг-
ун төһө өрө тутан үйэһитин
сыйдыарыт?" дияан ыһан-быһан
ыйыттахтарына туохпутун
иууру туттан угары эппэстэ-
тэһээххитиги?

Биданнаарыттан минин
томтордору ааттан баян,
ийдэбүккүк туруортаан
көйи дээн баа санаа арахсы-
бакка аалар. Аастыг сайын
ыттык кырдыаастыгытар И. М.
Павлов дүмэттигэр сымдан,
ити боптуруоһу көтөхүмүр
көнөккэ эмээ томтордору үк-
ситэр санаа уруксууттан ба-
рын, ол эрэри томтордор бид-
дырыллыы аалтара умулду-
бутун, ол кыаллара уустук бу-
оларын эиэттэ

Од бичыар үйлээгүй ааттар
нэм-хэрдий өксөөнүгэр оруста-

ран, албагтжиг улаарийбыл-тэ-
лэрийбигт бусдуохтарын сэг.
Онон маһаа быларгыны ха-
съяһан сэннэиин-сылланы сол-
бонүһүһаа, бэйһээхэ бэлгити
быллар уруксу ааттарын уос-
сай сүбэһи, литератүржэй ха-
лыһаа сэг түбэһэр тына ре-
дакцияһаан чуолкайдырбыт
наада курдук. Мин бу бырайы-
ак тула маһааха сыйһаннаах
дыоу кытары сыйа атаһаһа
сырыттым. Бары күрөтэ бол-
һолор онгоһулмалларын
сөбүдүүр эрээрлэр, онгоһук
бэйтэ хайдаа буолуохтаар
тийөөн, күһини астыһанар
сүбөһи биэрбэтхэтэра Арай
уһэлэһэһирим, улууслут ыһык
олхоттор, Саха сирөөн, Кы-
тайһан күөн тэлһаһалэммит,
олхохх саналы, сонугу
көрүүлэрдөөх, туһугуа спорт
маһастара П. Н. Калачев чоһу
эһилдөөх бусуһан үөртэ. Кини
биге-таһи цемент сибэхтоох,
ырааһтан ыһыһа-угуйа турар,
чуолкай ширфтириһэн сүрүл-
лүбүт, ие хоһоснуһар дьүөрө-
лөһөр өһөөхх пилт буһалара
ордук диир. Дьэ, тегинөөхэ мин
сүүс бырайыһан сөбүлһэһи.

Биеийн улууспут кишин-
гэр хайа да дээдэ хайна-ай-
ыша харьтабынлар, спорт-
ка анимай үгүмэн үгүс ком-
пьютернай хаартыскаларынан
тангьлыбыт шитгэр ыланан
туреллар. Мин сааным тухарь
көрдөрөн апитачилы оноруу-
га дыарастамыгт буоламмын
бу үлөмэр тоһо үйөлөөхтөрүн
мас да сүл кэпээн көрдүм. Ол
түмүгэр сиикэ-силбикэ,
төнүгтэр тымынныга сыра-

[illegible]

чаллыгтыг, куустээхтик
дэйдэг эгшээр. Күн айныг элзэ-
бара хороо сүлдэн. Көр эрэ, бу
билшн Чуралчыбыг тогус том-
тоого тугара дыкши да эбн!
Билшн Чуралчыбыг угуу,
көр да дьон үлэлзэн-
хаксаан, сырдаан-сыдыайан-
ваасгыг эбн! дин төрөөбүт
тугбэлэриэн сирдээхтис
нэн тутар, ханна да сырыт-
тахтарына өрөгөөдоо күк
оётуу-сарны сүлдүмэ эгшээр.

Чурагчбыл оловр тунса-
рыгар, ис-пас көстүүкө түз-
сөйрүсүз күнүсө ылан, олус
гаһарылаахтык уялган
сыйдыр нөһилдизкип салал-
тата (И. И. Оконешников, Ф. С.
Чигитшиаров) бу бырайыгы
ингэн-тонгон үзөткөхтэри,
"сиртүнүктөр" кырдыгыста-
ры, тым үзөткөхтэрин, тала-
аннаах дыңу үмүрү тардан,
сөбүн-сөлөгөйүн сийдизлээн
олохко киллериэхтэре дигэн
эрэлин улахан.

Ком-нэрдн хаамлыгыгтар, олох сайдымгыгтар сөл түбөһишнээн сорох томтордорд ааттарын унсай сүбэнэн уларгыгтар соёо дуу дин саньабын. Холбоур, интернет-оскуолд томторо калш 50-ча сылларга Саха сиригэр эрэ буолбакка, бүтүн Союз үрдүнэн спорка, тустууга ситиһилэрэ дуорааннаахтык киилибитигиниз "Спортсменай" томтор дьон айттанара тор сатаммат буолуой? Оччо туһаннаах пэтикэ "Мантан улуу тренер Д. П. Коркин кыһагыгтар уһаарыллан үс олимпиец Саха огуугу Аан дойдуга аатырдыбыгыгтара" диэн баран ол аһынар бу томторго олорон, куураэннэхтик үлэ-лээн-хамсан аастык хэристэбиллээх дьоммут аатын суруйтаалаан, үйэтитэн хэбистэспитинэ төһөлөөк кээн туттуулаах өйдөбүнньүк буолуо этэй?

И. С. ПИНИТИН,
улуу бичууртаах олохтоого

Страховкалаанын

"САХАМЕДСТРАХ" ПОЛИСТАРЫ БИЭРИИНИ САҒАЛААТА

Бүтүн Россия үрдүнүн 326 №-дээх Федеральнай сокуонга олодурган булгуччулаах медицинский страховка (БМС) бипр халыыптаах политистарын илонтто-сэргээ биэрин саа-кына.

Бийиги республикабыт иштинки күөнтүз сыйдыар бөдөг страховоной компанияларыттан биридэстэриэн буолар "Сахамедстрах" ААУО ГСМК эмиэ биэйтин страховикалаахтарыгар санга полистары таргатын эрэр. Ол ыһымтын чымчылын туһунан халыат аарааччыларыгар сыйыһын көпсүөр "Сахамедстрах" ААУО ГСМК Булуҕчутулаах медицинскэй страховикаһаһыттан департаментын саллаааччы Наталья Данилова.

- Наталья Эдуардовна, санга биһир халыһтаах полиһыттан кэм туһанар бырааһтааһын?

- Федеральнай сокуонга ыһылларын, БМС сага поһһа дойдү бары регионутар туттулар уонна сирхотх ситимгэ түмүллүбүт чакчыларга олорурар биир халыыптаах докумуон буолар. Полис РФ бары субъектар медицинаскэй кэмэ онноһуларга мэлэстиир. Ыһылдыбыт сокуонга олорунан, РФ гражданыра, РФ-га мэлдьи эбэтэр быстах олорор таа дойдутар гражданыра, трансданствота суох дьон, ону сэркэ "Безменетергустарынан" ФС ыһыллар медицинаскэй кэмэнан туһанар быраастаах дьон булууччулаах медицинскэй структура поһһоһунан туһанар кыһастаахтар. Ол аата ити ааттамыт гражданыр категориялара бары РФ гражданырын кытта тэгг быраастаахтар уонна бэринэстээхтэр.

- Битр халхынгаах индис төһө бол-
омо барицарий?

- РФ гражданданнарытaр ушшa РФ снигэр-уотугaр мэлднн олорор тас дөйдүгүр гражданданнарытaр, ону сэрлэ прэнк-агствогa суох дьонго туһалыштар бол-

дьюр хаачтахтаммат ползе бэрлэлэр.
"Бейсенсүтэр тустарылан" Федеральнай
сокуунга айылдыбыт медицинскэй
компани туһанар бйраагтаах граждан-
нарга РФ олорор кэмнэригэр, онгон РФ
сиритэр-уотугар быстах олорор тас дой-
дулар граждандарыгар уонна граждан-
ствота суох дьонго ползе быстах олору-
га бэрлэлэбит көтүл бөлдьөр бүтүөр
дизэри бэрлэлэр.

- Санга төрөөбүт оёо хаһан страховкалаһахтаабыһай?

Салга төрөөбүт өрө торообүтүн туһунан сибиризмдэлистибэ ыһаһылар диэри ийэттин эбэтэр атын сокуоннай бэрэстэбилтэлин полиһынан эмитэр тэрилтэлэртэ көрдөрөр. Төрөөбүтүн туһунан сибиризмдэлистибэ ыһаһыбытын көнө уосһа өрө сокуоннай сааһын туолуур диэри булгуһулаах медицинскэй страхомма онно төрөһүтүтэр эбэтэр өрө сокуоннай бэрэстэбилтэлэ талабыг страховоһой медицинскэй тэрилтэтин онһоллар.

- Бишр хэлхээнтээх сага полис урукку полистан тух сүрүн ураты-лаагүй?

- Бийр халхынгаах самга полиска
страхонкалвах киһи араспаанньата, ав-
та, аратын аата, дахтар эбэтэр ар киһи
буолара, торообут куна-дыла уонна сир-
э ыһыллар. Страхонкалвах киһи ста-
туһа (үлэһиир, үлэһээбкэ) итээннэ
үтэһиир сирэ уларыйдагына, эскөтүн
олорор сирэ уруксугтан хааллагына по-
лиһа уларыыбат. БМС полиһылар үлэ-
ннэ хааччылбааҕы туһунан ыһыһы-
ны булуучтута суох.

- Бөср хал-мутаах полины хайдах
ынлахха сөбуй?

- Бигэр хальдлагтаах полшны ытмы хас да түһүмэлтэй турар. Бастатай ту-
ран, нийн медицинскэй страховка
нэгтүн оговор компанины талыхта.

ах. Сохуон ыбарынан, киши страховоы медицинскэй компаниены сылта биирде, сэттисин 1 күнүттөн хойутаппакка ыларгытар кылхатаах. Ол гынан баран, өскөтүн өлөөр сир уларыттыларына эбэтэр полис сүттэринэ, өөр төрөөтөдүна, гражданин страховооламмыт медицинскэй страховоы компаниыта үлэтин түмүктүүр түтөнүгөр киши сага полифы ылар бьарапптаах.

Страховой медицинский компания сайбааннаа сурулдуунаа бастаан угаа, BMC бизнестер "Быстах сибидааталастыб" бэрилтер, онго олодунан медицинский кэме эмгэ олохуллар. "Быстах сибидааталастыб" 30 үлэ күнү уета туһаньылар, торр дэстажа бир халыптаах полиы сакастаан өлөртөрүү сайбаанастын BMC территориальный фондата толорой, BMC Федеральнай фондатыгар ытгар. Федеральный Фондарт полис олохуллуута уонга регионнарта тюрдүй эмгэ туһаннаах кэме ирдирин Страховой компанията тийэр-тийгитер паскорытын. РФ пенсионнай фондатыгар ингэрилдибит индивидуальной лицевой счекут страховой нумэрийин (СНИЛС), баһаалыста, умну-мат.

Эхнийтгэн хийрэгт сибидежээний атын страховоо компанийн эхлэл атын регионга хос страховчлалын тасхмалын туһуугар бэрбээрзашхэжэ, тоо дундажэ киһи биэр эрэ ВМС полкстаах бугдара нэгүүлэгэр. Туһааннаах кээ аасныгын кээсэ гэржидни хаачтар суох бэрбээрзашхэ усаа биэр страховоо компанийн атын страховоо компанияр көстүрүтэ дараа уларгыллыбат, мэдэл туһааннаах кээлиг киһи. Киһи страховоо компанийн уларгэр түбэлтэстэр мэдэл туһааннаах полкстаах туһааннаах бэрбээрзашхэ эрэ туруоруудлар, онон биэр халхаалгаа.

палитны ламинируйдуур сатамнат.

- Отгон киби бивэр даганын страхов-
вой медицинский тэрилтэни таларын
туһунан сайабылманнаа суруйбаанса
хаалларына хайдах буолар?

– Бюджеттүн страховкаламдыг кийин страховой медианский тэриктэни таларып (уларгытарып) туһунан сайбабылыаппаны биэрбэтэх буолуоруна, кини уругу страховкаламдыг компанияларга страховкалаах быһаарытын сыйдыар.

- "Сүхал көмөнөн" туһанарга нэлэс
булгучуу ирээдэлтэр дуо?

- "Сүнал көмө" граждандыг БМС полиция да суук хайаан да ороһултуохтаах, оһурук дээн сокуонна чотчу ыйылда сыдыан.

- Эртэ полисшатын тоёо кэм иһингэр сага бипэр халыыһтаах полиска уларыт-сиктаахытый?

- Манна бигри тобоорлоон этгэхпин-
тин багарабыг - оргэ полистары БМС би-
ир халдынтаах полистарыцаа, бичигтэ

жур. халхынгаах полистарыгар ыскала суох, сыйыа-баага уларытар кылах бээр. Ол курдук, 2011 сыл тохсунуу кунуттар джери берилиибит урукку полистары 2014 сыл тохсунуу 1 кунуттар джери эботор страховој компания эжики полискаллыг бигэр халхынгаах полиска уларытыар иткени универсальной электронной картаны туһаныл (электронной картага БМС погитын туһунан сийди билдэниэ ыйыллыа) олсохко киириэр джери туһанаахха сөх. Ол аата эргэ полистары суһаллык уларыта охсор ирдэтиилбег.

Ошн урунку подпискыт, санга биор халыптаах-полис тэнэ, син-биор ВМС тосхилун чэрчитинан РФ ханык баглар регионлар босхо медицинакй көзүнү туһанар бырааныктын мэстиз-лэнэр.

"Сахамедстрах" ААУо ГСМК
пресс-сулгууснута.

Понедельник, 31 октября	Вторник, 1 ноября	Среда, 2 ноября	Четверг, 3 ноября	Пятница, 4 ноября	Суббота, 5 ноября	Воскресенье, 6 ноября
05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 20.30 Новости 09.05 Контрольная закупка 09.40 Жить здорово! 10.50 Модный приговор 11.50 Женский журнал 12.20 ЖКХ 13.20 Участковый детектив 14.00 Другие новости 14.20 Понять. Простить 15.25, 04.30 Хочу знать 15.55 Т/с "Обручальное кольцо" 16.55 Федеральный судья 18.45 Давай поженимся! 19.50 Пусть говорят 21.00 Время 21.30 Т/с "Дело гастронома №1" 23.50 Т/с "Тарра-носа" 00.45 Х/ф "Как потерять друзей и заставить всех тебя ненавидеть" 02.50 Х/ф "Семейные тайны"	05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30 Новости 09.05 Контрольная закупка 09.40 Жить здорово! 10.50 Модный приговор 11.50 Женский журнал 12.20 ЖКХ 13.20 Участковый детектив 14.00 Другие новости 14.20 Понять. Простить 15.25 Хочу знать 15.55 Т/с "Обручальное кольцо" 16.55 Федеральный судья 18.45 Давай поженимся! 19.50 Пусть говорят 21.00 Время 21.30 Т/с "Дело гастронома №1" 23.50 Т/с "Тарра-носа" 00.45 Х/ф "Как потерять друзей и заставить всех тебя ненавидеть" 02.50 Х/ф "Семейные тайны"	05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30 Новости 09.05 Контрольная закупка 09.40 Жить здорово! 10.50 Модный приговор 11.50 Женский журнал 12.20 ЖКХ 13.20 Участковый детектив 14.00 Другие новости 14.20 Понять. Простить 15.25 Хочу знать 15.55 Т/с "Обручальное кольцо" 16.55 Федеральный судья 18.45 Давай поженимся! 19.50 Пусть говорят 21.00 Время 21.30 Т/с "Дело гастронома №1" 23.50 Человек и закон 01.00 Х/ф "Американская мечта" 03.00 Х/ф "Джексон Стоун: Резкое изменение"	05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30 Новости 09.05 Контрольная закупка 09.40 Жить здорово! 10.50 Модный приговор 11.50 Женский журнал 12.20 ЖКХ 13.20 Участковый детектив 14.00 Другие новости 14.20 Понять. Простить 15.25 Хочу знать 15.55 Т/с "Обручальное кольцо" 16.55 Жди меня 18.45 Поле чудес 19.50 Пусть говорят 21.00 Время 21.30 Т/с "Дело гастронома №1" 22.30 Х/ф "Госпожа горничная" 00.30 Т/с "Подпольная империя" 01.35 Х/ф "Время" 03.35 Х/ф "Главная мишень"	06.00, 18.00 Новости 06.10 Х/ф "Первый троллейбус" 07.55 Х/ф "Кубанские казаки" 10.15 Х/ф "Цирк" 12.15 Х/ф "Максим Перелыгин" 14.00 Х/ф "Покровские ворота" 16.30 "Три богатыря и Шамаханская царица" 18.10 Д/ф "Игорь Тальков. Поверженный в бою" 19.30 Х/ф "Кавказская пленница, или Новые приключения Шурика" 21.00 Время 21.20 Все хиты "Юмор FM" на Первом 23.30 Х/ф "Перевозчик" 01.10 Х/ф "Крамер против Крамера" 03.00 Х/ф "Любовное настроение" 04.35 Т/с "Врата" 05.25 Хочу знать	06.00, 18.00 Новости 06.15 Анимационный фильм "Возвращение Кота в сапогах" 07.20 Играй, гармонь любимая! 08.10 Мультифильм 09.00 Умники и умницы 09.45 Слово пастыря 10.15 Х/ф "Кавказская пленница, или Новые приключения Шурика" 11.45 Ералаш 12.15 Среда обитания 13.15 Д/ф "Веселые ребята - артисты и надзиратели" 14.20 Х/ф "Веселые ребята" 16.10 Х/ф "Укошение строителей" 18.15 Кто хочет стать миллионером? 19.20 Большие гонки 21.00 Время 21.15 Болеро 22.45 Прокторперисолитон 23.20 Х/ф "Челси" 01.30 Х/ф "Игра в прятки" 03.30 Х/ф "Соседи" 05.20 Участковый детектив	05.55, 06.10 Х/ф "Табора уходит в небо" 06.00, 10.00, 12.00 Новости 07.55 Армянский магазин 08.30 Мультифильм 09.15 Здоровье 10.15 Непутевые заметки 10.35 Пока все дома 11.30 Фазенда 12.15 Специальное здание 13.25 Ералаш 14.15 Д/ф "Лидия Федосеева-Шушгина. О любви, о детях, о себе..." 15.20 Х/ф "Калина красная" 17.20 Д/ф "Молодая Русская Атлантида" 19.25 Концерт Софии Ротару 21.00 Время 22.00 Большая разминка 23.00 Х/ф "Сумерки" 01.15 Т/с "Обмани меня" 03.45 Т/с "Врата"
05.00 Утро России 09.05 С новым домом! 10.00 О самом главном 11.00, 14.00, 16.00, 20.00 Вести 11.30, 14.30, 16.30, 20.30 Вести-Москва 11.50 Т/с "Кулагин и партнеры" 13.00, 21.00 Т/с "Тайны следствия" 14.50 Дежурная часть 15.05 Т/с "Ефросинья. Продолжение" 16.50 Т/с "Все к лучшему" 17.55 Т/с "Здравствуй, мама!" 18.55 Прямой эфир 20.50 Спокойной ночи, малыши! 23.50 Д/ф "Хроники одной казни. Хрущев против Рокотова" 00.45 Вести+ 01.05 Профилактика	05.00 Утро России 09.05 С новым домом! 10.00 О самом главном 11.00, 14.00, 16.00, 20.00 Вести 11.30, 14.30, 16.30, 20.30 Вести-Москва 11.50 Т/с "Кулагин и партнеры" 13.00, 21.00 Т/с "Тайны следствия" 14.50 Дежурная часть 15.05 Т/с "Ефросинья. Продолжение" 16.50 Т/с "Все к лучшему" 17.55 Т/с "Здравствуй, мама!" 18.55 Прямой эфир 20.50 Спокойной ночи, малыши! 23.50 Д/ф "Битва за "Салют". Космический детектив" 00.45 Вести+ 01.05 Профилактика	05.00 Утро России 09.05 С новым домом! 10.00 О самом главном 11.00, 14.00, 16.00, 20.00 Вести 11.30, 14.30, 16.30, 20.30 Вести-Москва 11.50 Т/с "Кулагин и партнеры" 13.00, 21.00 Т/с "Тайны следствия" 14.50 Дежурная часть 15.05 Т/с "Ефросинья. Продолжение" 16.50 Т/с "Все к лучшему" 17.55 Т/с "Здравствуй, мама!" 18.55 Прямой эфир 20.50 Спокойной ночи, малыши! 22.55 Исторический процесс 00.30 Вести+ 00.50 Профилактика	05.00 Утро России 09.05 С новым домом! 10.00 О самом главном 11.00, 14.00, 16.00, 20.00 Вести 11.30, 14.30, 16.30, 20.30 Вести-Москва 11.50 Т/с "Кулагин и партнеры" 13.00, 21.00 Т/с "Тайны следствия" 14.50 Дежурная часть 15.05 Т/с "Ефросинья. Продолжение" 16.50 Т/с "Все к лучшему" 17.55 Т/с "Здравствуй, мама!" 18.55 Прямой эфир 20.50 Спокойной ночи, малыши! 22.55 Поединок 23.50 Д/ф "Союз" над тропиками" 00.55 Вести+ 01.15 Профилактика	05.00 Х/ф "Не могу сказать "прощай" 06.50 Х/ф "Верные друзья" 08.55 К юбилею Кубанского казачьего хора. "Любо, братцы! 200 лет спустя" 10.40, 14.20 Т/с "Всегда говори "всегда" 14.00, 20.00 Вести 16.20 Юбилейный концерт Александра Розенбаума 19.00, 20.35 Х/ф "Охотники за караванами" 23.30 Х/ф "Место встречи изменить нельзя", 1 и 2 серии	04.40 Х/ф "Берегись автомобиля!" 06.35 Сельское утро 07.05 Диалоги о животных 08.00, 11.00, 14.00 Вести 08.10, 11.10, 14.20 Вести-Москва 08.20 Д/ф "Наш любимый Аркадий Райкин" 10.05 Д/ф "Адвокат его превосходительства. Личное дело" 11.20 Подари себе жизнь 11.55, 14.30 Т/с "Всегда говори "всегда" 17.05 Субботний вечер 18.55 Десять миллионов с Максимом Галкиным 20.00 Вести в субботу 20.45 Х/ф "Спаси мужа" 00.25 Девчата 01.00 Х/ф "Место встречи изменить нельзя", 3 и 4 серии	05.15 Х/ф "Дом, в котором я живу" 07.15 Вью Россия 07.30 Сам себе режиссер 08.20 Смехопанорама 08.50 Утренняя почта 09.30, 11.10, 14.30 Т/с "Всегда говори "всегда" 10.20 Недели в городе 11.00, 14.00 Вести 14.20 Вести-Москва 17.15 Праздник Курбан-Байрам. Прямая трансляция из Московской Соборной мечети 18.05 Смеяться разрешается 20.00 Вести недели 21.05 Х/ф "Елена" 23.15 Специальный корреспондент 00.20 Геннадий Хазанов. Повторение пройденного 00.50 Х/ф "Место встречи изменить нельзя", 5 серия
11.00 Все включено 11.50 Технологии спорта 12.20 Индустрия кино 12.55, 14.30, 14.45, 18.00, 23.25, 07.05 Вести-Спорт 13.10, 17.40, 07.15 Вести.ги 13.25 Вопрос времени. Будущее 3D 13.55 В мире животных с Николаем Дроздовым 14.50 Фигурное катание. Гранпри 18.15, 23.40 Футбол.ги 19.30 Дюдо. 20.40 Х/ф "Во имя короли" 22.55 Бату Хасиков. Перед боем 00.55 Хоккей. КХЛ. СКА (Санкт-Петербург) - "Спартак" (Москва). 03.15, 10.20 Неделя спорта 04.05 День с Бадюком 04.35 Д/ф "Марadona" 06.30 Наука 2.0. Большой скачок. Лекарство от старости 07.35 Рейтинг: Тимофей Баженова 08.00 Моя планета 08.15 Футбол. Премьер-лига. "Спартак" (Москва) - "Локомотив" (Москва)	11.00, 14.10, 00.15 Все включено 12.00 Железный передел 12.50, 14.45, 17.35, 22.05, 08.00 Вести-Спорт 13.05, 17.20, 08.10 Вести.ги 13.25 Неделя спорта 15.00 Х/ф "Во имя короли" 17.55 Хоккей. КХЛ. "Амур" (Хабаровск) - "Динамо" (Москва). 20.15 Х/ф "Солдаты фортуны" 22.25 Волейбол. Чемпионат России. Мужчины. "Локомотив-Игуару" (Екатеринбург) - "Урал" (Уфа). 00.55 Футбол. Первенство России. Футбольная Национальная лига. "Шинник" (Ярославль) - "Динамо" (Брянск). Прямая трансляция 02.55 Профессиональный бокс. Лучшие бои Дениса Лебедева и Джеймса Тони 04.55, 09.55 Футбол России 06.00 Top Gear 07.00 Наука 2.0. Сверхчеловек 08.25 Моя планета 09.20 Там, где нас нет	11.00, 14.50, 19.20 Все включено 11.55 Top Gear 13.00, 14.35, 18.00, 22.05, 06.30 Вести-Спорт 13.15, 17.40, 06.40 Вести.ги 13.30 Рейтинг: Тимофей Баженова 14.05 Моя планета 15.50 Х/ф "Солдаты фортуны" 18.15 Футбол России 20.15 Х/ф "Обитель зла - 3" 22.20 Хоккей России 22.55 Хоккей. КХЛ. "Салават Юлаев" (Уфа) - "Автомобилист" (Екатеринбург). Прямая трансляция 01.25 Хоккей. КХЛ. СКА (Санкт-Петербург) - "Авангард" (Омская область). Прямая трансляция 03.45 90x60x90 04.50 Профессиональный бокс. Лучшие бои Дениса Лебедева 06.00 Военный музей 06.55 Д/ф "Марadona" 08.50 Хоккей. КХЛ. "Ак Барс" (Казань) - "Трактор" (Челябинск)	11.00, 14.55 Все включено 11.55 90x60x90 13.00, 14.40, 18.00, 21.40, 06.40 Вести-Спорт 13.10, 17.40, 06.50 Вести.ги 13.30, 08.40 Моя планета 14.20 Рыбалка с Радзивиловым 15.50 Х/ф "Наводник" 18.15, 09.25 День с Багряком 18.45 Х/ф "Солдаты фортуны" 20.35, 03.50 Удар головой 21.55 Хоккей. КХЛ. "Металлург" (Новокузнецк) - "Динамо" (Москва). Прямая трансляция 00.25 Бату Хасиков. Перед боем 00.55 Баскетбол. Единая лига ВТБ. "Спартак" (Россия) - "Минск-2006" (Белорусия). Прямая трансляция 02.45 Профессиональный бокс. Лучшие бои Дениса Лебедева 04.55 Х/ф "Обитель зла - 3" 07.05 Ганнибал 08.10 Наука 2.0. Большой скачок. Изучение Байкала 10.00 Top Gear	11.00, 14.50 Все включено 11.55 Ганнибал 13.00, 14.35, 18.05, 04.55 Вести-Спорт 13.15 Вести.ги 13.30 Наука 2.0. Большой скачок. Изучение Байкала 14.05 Наука 2.0. Эксперименты. Изучение Солнца 15.50 Х/ф "Обитель зла - 3" 17.35, 06.40 Вести.ги 18.20 Вести-Спорт. Местное время 18.30 Проф. бокс. Лучшие бои Дениса Лебедева 19.40 90x60x90 20.50, 04.00, 09.30 Футбол России. Перед туром 21.55 Футбол. 23.55 Мировой бокс. Денис Лебедев (Россия) против Джеймса Тони (США). Прямая трансляция 00.50, 04.00, 09.30 Футбол России. Перед туром 21.55 Футбол. 23.55 Мировой бокс. Денис Лебедев (Россия) против Джеймса Тони (США). Прямая трансляция 00.50 Климат-контроль. Верю! 06.10 Наука 2.0. Программа на будущее. Мир управляемого климата 07.10 Вопрос времени. Деревянное строительство 07.40 Х/ф "И грянул гром" 10.30 Моя планета	11.00, 13.45, 09.55 Моя планета 12.00 Наука 2.0. Сверхчеловек 13.00, 15.05, 15.20, 19.30, 06.45 Вести-Спорт 13.15 Вести.ги 13.30 Вести-Спорт. Пятница 14.35 В мире животных с Николаем Дроздовым 15.25 Футбол России. Перед туром 16.20 Бату Хасиков. 16.55, 05.15 Мировой бокс. Денис Лебедев (Россия) против Джеймса Тони (США) 19.45 Вести-Спорт. Местное время 19.55 Теннис. Кубок Федерации. Финал. Россия - Чехия. Прямая трансляция 23.25 Футбол. Премьер-лига. "Динамо" (Москва) - "Спартак" (Москва). 02.25 Смешанные единоборства. Битва под Москвой-5. Бату Хасиков (Россия) против Майка Замбиды (Греция). 07.05 Баскетбол. Единая лига ВТБ. ЦСКА (Россия) - "Азовмаш" (Украина) 09.00 Железный передел	11.00, 08.20 Моя планета 13.00, 15.05, 15.20, 18.35, 05.45, 08.05 Вести-Спорт 13.15 Рыбалка с Радзивиловым 13.35 Ганнибал 14.35 Рейтинг: Тимофей Баженова. Законы природы 15.30 Страна спортсменов 15.55 Индустрия кино 16.25 Х/ф "И грянул гром" 18.20 АвтоВести 18.50 Вести-Спорт. Местное время 18.55 Магия приключений 19.55 Теннис. Кубок Федерации. Финал. 00.25 Футбол. Премьер-лига. "Волга" (Нижегород) - "Рубин" (Казань). Прямая трансляция 02.25 Футбол. Чемпионат Англии. "Фулхэм" - "Тоттенхэм" 04.30 Футбол.ги 06.05 Смешанные единоборства. "Битва под Москвой-5". Бату Хасиков (Россия) против Майка Замбиды (Греция) 10.05 Железный передел
07:10 «Сага кун» 17:30 "Геван": Длинный односторонний 18:00 "Саха Сира-Якутия" информационная программа 18:15 «По просторам Индикири» (ТВ «Абый») 18:45 "Кунээн" 19:00 "Чэигэн" прямой эфир 20:00 "Недвижимость в Якутии" 20:15 "Эргимэ" 20:30 "Саха Сира-Якутия" 21:05 "Биникээн" 21:15 «Аал-луук мас» 21:45 "Простые истины" 22:15 "Саха Сира-Якутия" информационная программа (по г. Якутску)	07:10 «Сага кун» 17:30 "Полярная звезда" 18:00 "Саха Сира-Якутия" 18:15 "Кубэйэ" бастыҥ кулуп ("Хагалас" ТВ) 18:45 "Кунээн" 19:00 "Радикальная безопасность" 19:15 "Бастаҕы чемпион сырдык аатыгар ситирый" ("Татта" ТВ) 20:00 "Подорожьи" 20:30 "Саха Сира-Якутия" информационная программа 21:05 "Биникээн" 21:15 "Биникээн" 21:15 «Саҕар тыаллар» 21:45 "Точка кипения" 22:15 "Саха Сира-Якутия" информационная программа (по г. Якутску)	07:10 «Сага кун» 17:30 «Вестник 01» 18:00 "Саха Сира-Якутия" 18:15 "Туһалаҕа тараһын" ("Панорама" ТВ) 18:45 "Кунээн": Кулуптан 19:00 "Социум" прямой эфир 19:45 "Байанай" 20:15 "Бизнес-формула" 20:30 "Саха Сира-Якутия" информационная программа 21:05 "Биникээн" 21:15 "Из золотого фонда ТВ": Учитель и ученики 21:45 "Кинозавод" 22:15 "Саха Сира-Якутия" информационная программа (по г. Якутску)	07:10 «Сага кун» 17:30 "Полярная звезда": Молодежь Якутии за ЗОЖ! 18:00 "Саха Сира-Якутия" 18:15 "Улаҕа керобун сирдэри анализы..." («Мунча» ТВ) 18:45 "Кунээн" 19:00 "Разговор с Президентом" 19:45 "Технополис" 20:00 "Аан дойду аартыктарын" 20:30 "Саха Сира-Якутия" 21:15 "Биникээн" 21:25 "Урдэл" аһаҕас эфир 22:10 "Саха Сира-Якутия" информационная программа (по г. Якутску)	07:10 «Сага кун» 17:30 "Геван" 17:30 "Есть на земле место..." (ТВ "Спектр") 18:00 "Тыа сира" 18:30 "Тохсоло" 19:00 "SYFU live": Мы вместе. Прямой эфир с участием ректора СВФУ Е.И. Михайловой 20:00 "Парламентский вестник" 20:30 "Саха Сира-Якутия" информационная программа 21:15 "Биникээн" 21:25 "Аал-луук мас": Форум духовности 22:25 "Саха Сира-Якутия" информационная программа (по г. Якутску)	17:00 "Веселый будильник" 17:30 "Кунээннэ эһэрдэ" 17:45 "Тарбаахатын астынах" 18:15 "Истин илдьит" 19:00 "Progress" 19:30 "Саха сира-Кунээн" информационная программа 20:05 "Родительский" 20:35 "ТВ-спорт": Чемпионат России по вольной борьбе 22:20 «В мире музыки» (по г. Якутску)	17:00 "Полярная звезда" телевизионный конкурс 17:45 "Кунээн" 18:00 "Веселый будильник" 18:15 "Истин илдьит" 18:45 "Дворы нашего детства" 19:15 "Уруу алгыһа" 19:30 "Якутия. День за днем" информационная программа 20:05 "Большой репортаж большой республики" 20:35 "Сардаана" 21:05 "Праздник в нашем доме" 21:35 "ТВ-спорт": Чемпионат России по вольной борьбе

Сандаара

"Сага олох" аһыат кэрэ аһардара аһааһа сыйһарыта

2011 сии
Аһыаткы
29 күнэ
Сүбүсэ
№ 144-145
(10393-
10394)

СЯҢА ЯАТ

Аһыат субуотара, аһыаткы
22 күнүтүр сый аһыат аһыаттар
"Миссис Чурапты - 2011" конкурста
5 түһүмэх түмүгүн 8 кыластан
аһыаткыларын Виста Дьа-
кыска аһааһа.

Кирдэллэ - Дьаконовска Вис-
та Гаврильевна.

Төрөөбүт сый - Кыла.

Боското - Кыла.

Төрөөбүт сирэ - Чурапты.

Уороммут оһуоһа - улуус-
тааһа аһааһа.

Улаһыт сирэ: ДПКорска аһа-
таһа Чураптытааһа сирэһааһа
аһааһа - оһуоһа.

Идэһа: аһааһааһа
таһа уһууһа.

Дьако көрөһа көр-
өһа Вадим Петро-
вич - ГАИ инспектора,
полковник лейтенанта.

Улаһа уһа Виста
2 састааһа, кэрэһа
Виста 1 састааһа.

Сөбүлүүр
аһааһа: Дьако.

Оһуор көрөһа
оһуор дьако аһааһа
Виста Гаврильевна,
хотуна, көрөһа аһааһа
Виста Виста.

Сөбүлүүр дьако
көмө аһааһа: Кыла,
сирэһа, чууһа, көмө
аһааһа.

Дьакоһа сирэһа ре-
сепсирэһа аһааһа
дьако көрөһа
күһүлүүр, көрөһа
сөбүлүүр аһааһа.

Сөбүлүүр сирэһа
аһааһа: Кыла.

Аһааһа "Саһааһа" романа, Паста
Флобер "Пастааһа", Миссис Була-
ков "Мастер и Маргарита" романаһа,
үрүт көмөһа аһааһа.

Конкурс аһааһа саһааһа: оһуор
үрүт көрөһа аһааһа, көрөһа
аһааһа өһүтүтэ бэрэһа-көрөһа,
сирэһа аһааһа оһуор көмөһа,
конкурс аһааһа көрөһа аһааһа
аһааһа аһааһа бэрэһа.

Оһуор
дьакоһа: Кыла састааһа дьако сир-
өһа Кылааһааһа - бэрэһа.

Иһааһа бэрэһа: Улаһа
үрүтүтэһа аһааһа аһааһааһа
сирэһа, дьакоһа аһааһааһа
бэрэһааһа уһууһа. Чурапты сир-
өһа оһуоһа, көрөһа аһааһа
аһааһа.

"Сандаара" аһааһааһа бэрэһа са-
һааһа: хас бэрэһа дьахтар иһааһа
аһааһа. Көрөһа аһааһааһа аһааһа
үрүтүтэһа дьахтар аһааһа, аһааһа
аһааһа саһааһааһа уһууһа аһааһа. Хас
үрүтүтэһа үрүтүтэһа аһааһа, аһааһа
дьакоһа, дьакоһа аһааһа аһааһа
аһааһааһа дьакоһа аһааһа аһааһа.

• Гороскоп

СЭТИННЫ ҮЙ ТҮГҮ ТОСХОЙОР?

Хой. Сэтинны Үй бу бэ-
лэһааһа оһуор аһааһа
күһүһааһа түһэһа күһэһа. Ол
эрэһааһа түһүкүт аһааһааһа
аһааһааһа түһэһа суоһа. Эрдэ
аһааһааһа суоһа аһааһааһааһа
дьакоһа аһааһааһа, оһуор
бэрэһааһа саһааһааһа аһааһа
бэрэһааһа аһааһааһа бэрэһааһа.

Оһуор. Бу Үй аһааһааһа
аһааһааһа бэрэһааһааһа аһааһа
аһааһааһа. Кыһааһааһа,
аһааһааһа аһааһааһааһа
аһааһааһааһа, аһааһааһа
аһааһааһа. Улаһа аһааһааһа
аһааһааһа, үр-ас бэрэһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа.

Иһааһа. Дьакоһа, улаһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа. Салаһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа, ол эрэһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа.

Аһааһа. Саһааһа аһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа. Ол эрэһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа, бу аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.
Сэтинны Үй аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа, сирэһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа.

Хаһааһа. Улаһа аһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа, көмө
аһааһааһа. Аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа, дуоһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа. Доруоһааһа аһааһааһа,
аһааһааһа, улаһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.

Кыһа. Кыһа аһааһааһа
аһааһааһа, бу бэрэһааһа аһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа. Аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.
Аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.

аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа.

Ыһааһа. Бу Үй аһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа, дьакоһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа, өйөһааһааһа
аһааһааһа. Кыһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.

Скорсир. Бэрэһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа, дьакоһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.
Улаһа аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.
Аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа. Аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.

Оһуор. Аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.
Улаһа аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.
Аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.

Чууһа. Улаһа аһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа, аһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.
Аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.
Аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.
Аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.

Күрүһа. Бу бэрэһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.
Аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.
Аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.
Аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.

Бэрэһааһа. Чууһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа
аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.
Улаһа аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.
Аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.
Аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа аһааһааһа.

• Атах тэпсэн олорон

Чурапчытаагы муһаппаллар икки ардыларынаагы, уруулаан ис дьыала, отделе-
лыгар мүнэй састаан 25 бырыһынын кэрэ анардор ыаллар. Байыаннай тэрилтэ-
дэхтар аймак айылытын да быһылытын барсыбат, ол эрэри кыргыттар доһумуон
чааһыгар чуолкайдара, дысцилинна, бэрээдэс оттуһар инсала суоһастара уопсай ула-
ластан тиражын буолар. Төһө да дьахтар аймакха собо суох эбэһэтистибалэри
сүктэллэр, дьыа кэргэн, оро-уруу кыһалатыгар ыктардаллар, Чурапчы отделин кыр-
гыттар улаһарыгар ураты бэринилээхтэрин собо кэрбүн. Кинилэртэн биһрдэстэри-
нэн симиэстийэ отделинэтин начальнига, юстиция майора Ольга Николаевна Федотова
буолар. Малды үлэ үөһүгэр сыдыар, дьону-сэргэни кытта өрүк эйгэс сыһыаннаах
үлэһит Чурапчытаагы отделе кыргыттартан биһр бастаһыан кэлбитэ, младшай
симиэстийэ отделин сааһаан Таатта, Чурапчы улуустарын симиэстийэлэрин халбоһук-
таах отделинэлэрин салайааччыта буола үрүнэ. Ольга Николаевна - биһр "Сандаара"
ыалдыта.

тэн сааһаанар. Манна ыл да
онорон киирэн барбактын, ба-
рыта туһааннаах быраабыла-
лаах Симиэстийэ отделин психоло-
г хачыстыбалара ирдэнэл-
лэр. Биһиги үлэһиттэн холу-
обунай дьыала көбүтүллэр.
Уорбалаһааччы чакчы буруй-
даарын дуу, буруйа суоһун дуу

аһыннылаахтаах дьэммин,
сууттан усулуобунай мээрэ-
ууралларыгар көрдөһөр-
сүбэлээбитим. Киним онук
пыһыт этэ. Суут бу киһи до-
руобуйатын туругун, хаайы-
аны кэлэн киһи сипилитин
көмөрбөтүн учуоттаан усулу-
обунай мээрэни анаабыт этэ.

айылар. Оттон симиэстийэ-
мэһэйдэн сөптөөх, туоһулары
булукуйар, саанар, күрүөн
сөптөөх киһини сууһаа хо-
дойто суруйан хаайтарар
биһиги бырааһаахпыт. Урут
Чурапчытаах быстах кэмгэ ту-
тар изолятор (ИВС) баар эр-
дэһинэ камерага киирэн кэпсэ-

сытарый?

- Үлэм олус интэриһинэй.
Сокуон, ирдэбил уларыта ту-
рар буолан, киһи сааһаан би-
лэргэ, үөрэтэргэ күһэллэр. Ол
да иһин идэбин толору
баһылаатым дьин санаага
хаһан да тийиэ суох курдук-
пун.

- Симиэстийэ ыһылы-
тын туһунан киһи олус а-
баах. Эн санаагар кинилэр
эһиги үлэһитин толору, кыр-
дыһтаахтык көрдөрөлөр-
дү?

- Телевизор улаханнан
көрбөтүм, ол эрэри хам-түм
көрөн аастаахха, үксүлэр
күүркэтиилээхтэр. Арай ити
иккис каналга "Тайны след-
ствия" сериал кырдыктаах
сюжеттардаах. Логичес-
кай толкуйдаа, буруйу дакаа-
стааһынга тириэрлэр сыба-

БЭРИНИИНИ ЭРЭЙЭР ЭЙГЭ КЭРЭ БЭРЭСТЭБИИТЭЛЭ

- Ольга Николаевна, па-
ция эйгэтигэр кэллэх туо-
хотан симиэстийэ-муһу-
тан сааһааннаах?

- Орто оскуоланы Чурап-
чыга бүтөрөн баран паспорт-
най оскуолта паспортһынан
көмөрбөтүм. Ол кэмгэ паспорт
уларыһыла ыһылыла турар
буолан, эһиги үлэһит наада бу-
олбут кэмэ этэ. Биһр сыл бу-
олан баран ити үлэһиттэн Чу-
рапчытаагы народнай сууһа
суут муһуһаан секретарһынан
көспүтүм. Онон үлэһит 12 сы-
лым устата милиция, симиэ-
стийэ үлэһит кытта сүрүннээн
билиһитим, сууһа чуолаан
симиэстийэ үлэһит улахан
быһаарарын итэһибитим.
Онон ис дьыала отделин сими-
эстийэ отделинэргэ млад-
шай симиэстийэ отделинэ
кэлэн баран улахан ыарахат-
тары кытта көрсүбөтүм дь-
эһэ сөп. Маннай младшай си-
миэстийэ буолан дьыаланы
ыһыһат эһим, симиэстийэ
көмөрбөтүм. Онон РФ Ис
дьыалага министерствотун
юридическай институтун Дь-
окуускайдаагы филиалын кэ-
тэктэн үөрөнөн бүтэрибитим.
1995 сыллаахха дуоһунаһтар
тахсыбытым. Оттон старшай
симиэстийэ буолбутум. 2003
сылтан билиһити дуоһунаһтар
үлэһитим.

- Наставниһынан ким бу-
олбутай? Үлэм хайдах
сааһааннаах?

- Наставниһынан, элбэри
ингэрбит, үгүс үөрөһүт учу-
улаһынан милиция ветерана
Константин Егорович Плато-
нов буолар. Бу үлэһит көмөр-
бөтүм. Кини өһө улахан. Аан баста-
ан быһылаан буолбут сиригэр
идэ барбыта. Үлэһит буруй
огоһулуһу сирин үөрөһүт-

дакаастааһынга үлэһитим,
элбэх дакаастабыллары хо-
муһуһун. Барылааһын сипи-
стийэ икки ый иһинэн
бүтүөхтээх. Онон биһрэмэн
кырыһымчык, оттон үлэм олус
элбэх.

- Симиэстийэ быһы-
тынан үлэһити доһуу-
ска ыһыһан үлэһити. Са-
ха, чуолаан Чурапчы дьону,
хайдахтарый?

- Сахалар айыһыбыт да
быһыһынан көнө буоламыт,
үгүс буруйдарын тутта би-
лиһэллэр. Ардыгар киһи
аһынар түгүннэрэ баар бу-
оллор. Ол эдэр дьону, дьах-
таллары, саастаах дьону кытта
сипэстээх. Биһр онук түгүн-
тэн аһынаахха, бэрт кыра дьы-
алаттан сипэстэрэн олоһун үгүс
сылларын хаайыһа атаарбыт
киһи хаһыс эмэ төгүлүн ол
дойдута барар дьылаһааһы-
тыттан олус хараастан,
нүкүсүтү туттан киирбитэ.
Мин киһи биһр эмит түгүннэ-

Ол биһр доһуулаһым бэйэбин
сатаан көрсүбөккэ,
төрөһүтүбэр кэлэн махта-
лын биллэриһитин умкубап-
пын.

- Биһиги улууска саамай
элбэх буруй туоһаа сыһыан-
наах отделинэлэрый?

- Уоруу. Маннаха улахан
төрөһүтүн харчы буолар. Хо-
лобур, быһырыһын маһаһын-
нары халааһын олус элбэх этэ,
бэйиһити чааһыгар көрдөрүү
биллэрдик аһыһаата. Биһр
кэмгэ сотовай телефоннары
уоруу элбик сыдыһыта. Кэ-
лин эмэ аччаата. Онуоха
хаһыатынан сэрэтэр-өйдөтөр
үлэһит ыһыһы өһө улахан
диз сыаналыһыт. Чакчы, уо-
рулуһу телефон буларга
ыарахаттар суохтар. Илэ-ко-
дунан телефон уруйаһын
түгүннэһик булуоһа сөп.

- Ыһыһа дьон, дьахталлар
төһө чаастаах, туоһу бу-
руйу онорон түбөһэллэрый?

- Эдэрдэр үксүн охсуһан
кэлэллэр. Кэлин дьыа кэргэн
иһигэр, аһа уолуһаан, убай бы-
раатыһаан иһрэн түмүтөр
охсуһуу, быһахтаһы, сааһа-
һы элбөһик бэлэһэннэ. Ити,
биллэн турар, арыһыны кытта
сипэстээх. Урууку кэмгэ от-
дела дьахтар дэн кэркэһэ кэ-
лэр буоллаһына, кэлин элбө-
һилэр. Дьахталлар үксүн
быһах туттуулаах буруй уонна
уоруу иһин эппиэтинэһэ тар-
дылаһаллар. Ити кэлиннэ
кэмгэ дьахтар арыһааһына
дэһиһиһиттан таһар.

- Симиэстийэ кимигэр бы-
стах кэмгэ хаайыһа сытар
дьону кытта эмэ үлэһит
буолаһыт дьы.

- Улахан буруйу онорбут
киһи хара маннайыттан ха-

тэр этибит. Оттон билиһити бу-
руйдаахтар Тааттага баар изо-
ляторга эбэтэр Дьокуускайга
сыталлар. Онон доһууруһу
ити сирдэргэ бэйэбит тийиһи
ыһыһыт. Доһууруһа анаан
анал хос баар буолар.

- Хаайыһаан олорор киһи
сыһыана хайдах буолаһы-
наах?

- Биллэн турар, хаайыһы
олоһу көнүлүк сыдыһы кур-
дук буолбатах. Бастаһытын
көмөрбөтүм, хаһыс да сырыһытын
түбөһитин - буруйдаах син-биһр
хаайыһы салгыһыттан, түбө-
һит балаһыаннаһыттан сүр
баттатар. Таһырдьа халлаан
хайдарын, улууска туох сонун
баарын сураһааччылар. Дьы-
лаларын бүтөрөн,
дьыһаларын төһө
кы алаһынан
түгүннэһик быһаар-
тарарга интэриһэ-
тээх буоланнар, си-
лиэстийэ үлэһитер
көмөрбөтүм
кыһаллаллар. Ман-
на киирэн дьон үгүс
улаханнан кэмси-
нэр, ыһыһар да киһи
баар буолар. Төһө
да аһыннарһын, эн
хайдах да гынар
кыаһын суох. Эн
үлэн буоларын
уонна сокуон кыта-
анаһын кытта эй-
лэһэргэр эрэ ти-
ийиһин.

- Бэйэһи идэһэр
үөрөһүт ыһыһа-
тарый кимнээх-
тэрий?

- Нина Протодакконова си-
лиэстийэ быһыһынан үлэ-
тин биһиги отделиһыттан
сааһааһыта. Билиһити кини ре-
спублика Ис дьыала минис-
терствотун холуобунай ирдэ-
билиһэр үлэһит, полиция под-
полкомниһар тийиһи үүһнэ Дми-
трий Петров билиһити да бэйэ-
бит отделиһиһыттар үлэһи-
т, симиэстийэ, юстиция
лейтенана. Биһиһэ сүрүннээн
юридическай хайыһаһаах
үөрөһэ үөрөнэр өрлөр прак-
тикаһы бараллар. Олортон Ай-
талина Пудова мировай сууһа
үлэһит. Практикаһар доһу-
мун да үлэһитер, практика да
өтүтүтэр симиэстийэлэри
кытта табис-тэһиһэ үлэһиһэл-
лэр, онон буһууһу-хатыһыны
хара маннайыттан аһаллар.

- Идэһин толору баһыла-
тын дьин санааһааһын дуо?
Үлэм киһини тардара туоһаа

батыһыһыла майгыһыһыт.
Бастаһы каналга көстөр "След"
көһиһэ биһиги үлэһитин олус
чэпчэки курдук көрдөрөр. Ки-
һиһэргэ курдук аһыл лаборато-
риялар биһиһэ эмэ баалара
буоллар, буруйу арыһыны бил-
лэрдик түгүннэ, көрдөрүү
түһсүө этэ.

- Үлэм таһынан дьыаһы-
уоһаһын, общественнай үлэһит
хайдах үөрөһүһүт?

- Биһиги үлэһит анардас
кыһыһа эрэ бэринилээх бу-
лар ирдэһэр. Ол да иһин ордуу
дьахтар аймак олорон огло-
рутар ыарахан. Бэһис огло-
һа үөрөнэр Дайаана дьон кэ-
стааһын. Кинини кыра эр-
дэһинэ ыһыһаах кэмгэ иһиһэ
сыдыһын үлэһитим. Быһыһа-

Мугудай участвоваа И.И. Корниһыһыт.

ын улуустаагы конференция
түмүтүнэн дьахтар субэһиһэр
талбыһтар этэ. Онон бу күһүн
сквергэ мас олордууһу кыт-
тыһыһыт. Оттон аһыһа би-
риһэ тийиһит курдук.

Ольга Николаевна, бэйэһи
да этэриһин, үлэһи хаһан да
бүтүө суоһун курдук. Туоһула-
ры кытта кэпсэһиһэр
таһыһан буруй буолбут сирин
чинчийи, үөрэһи, үгүс аһы-
һааһа докумунт үлэһит тол-
руу. Бу кэпсэһиһит дьаһы-
һыһа-арыһа, быстах-осток
көрсүһүүнэн түмүһүнэ. Кини
түбүһтээх үлэһит түмүтүнэн
буруйдаах чакчы дакаасты-
һыһан, дьыалата сууһа аһа-
арыһыһыта буолар. Ольга Ни-
колаевнага сыраллаһ үлэһит
өссө үрдүк сипиһиһиһи
баһарабыт.

Оксана ТРОФИМОВА
кэпсэһэ.

Нина Протодакконоваһыт.

● Далбар

Бирикүүн
ыгыры-
нан Мурун-
Тымпыйа
Тумуахтаах
алааһыгар сага
арыһыбыт "Далбар
Хотун" балаһына 9
сааһын бэлэтиир
ытк киһи үбүлүүгүтөр
тиийдир. Кырдыас урукку
сизринэн бырааһынныһын 4-
5 чаастан буолбакка, былыргы-
лыа 2 чаастан анаабыта барыта
көмүгөр садыланарыгар уонна
түмүктөнэригэр көмөлөстө.
Торжественнай чааска салайа-
аччылар ээрдаларын киниз
үбүлүгөр көмүлүк оһохко аал
уотун бэйэтэ алдан аһатта. Дьэ,
ол киниз сөсөй киһи 80 сыл ус-
таа тыргытлан кэлбит олорун
ыттыгынан үөлээннээхтэрэ,
аймактара, ыллара аһары ар-
баабакка, үлүнэрбөккэ ис-
сүрөхтөн ахтан, ээрдалзон, ыл-
лаан-туойан умнулубат ураты
киһини атаардыбыт. Кыр-
дыас эмээхсизтэрин кыпта си-
эттиһэн аныгы да үнүкүүтэ бэйи-
тин тэтимиһин үнүкүүлэстө, чу-
рапчылыы оһуоһайта кылтыс-
та, үбүлүүгүн сандальтыгар
бэйэтэ астаабыт арыылаах
үрүмэтин, дьылдэнээх
хайабын, дьрыһаангытын уу-
ран ылдылтыгарын күндүлөстө.
Екатерина Егорова Алек-
сеева-Гаврильева 1921 сыл-
аха алтынны 14
күнүгөр Халаар
нэһилиэтин Быра-
алааһыгар
торообуту Очто-
тоһу оро бур-
дук тарда-
ра, ти-
ри

АЙАР КУТТААХ ЫТЫК КЫРДЬАБАС

имитара. Сарни садаланыпты-
гар "Кайбыл кырыс" келтирсе
улаңиыр кээлтер чураткылары
хоту пөһөрүү уураага тахсыбы-
та. Көтирине икки харада суох
эһэтин көрөрө, оһон чутас
киһитин хаалбыт кытас кээ-
гэр күүһүн көрөн-хараһан күн
сириттин атаараары дойдуда-
рыгар хаалтарга хамыһыһы-
аттан көрдөспүтэ. Сэттэ
көһилөөх хамыһыһыаттан би-
р кудалаһан кыһан Көтири-
не көрдөһүүтэ ыһаһыһыбыта

Серий салгырылар "Октоон өрөбүлүүсүзгө" колхозка үгү астапчылан, огуруот аһы үчүн өрөччизин үлээн хайталы ытара. Бүтүн ферма ыбыт үгүн күнүг хаста да салгырзөргө арийн, эт иликтинэн айта тоһияттан тахса сүсэйи ирдүн, талтайан ары- ылван кыладылалыкка тутта- ыра. Күн талгайыт арыгыт хаачыстыбата үчүгү буолан хоһоттаахтар чуо кини ары- ыт күрдүү бушбуттара. Сут- кураан кэмгэр үрөх бастарын кэрийн оттоһон-маһаһан, та- ыкхатаһан-былаһаһан үлэ- үлүсэһин көрсүбүтэ.

1953 сыллаахха биэр дойдутааҕар Гаврильцев Николай Николаевичкэ ыал буолан, иккис ытарга кыргыттарданан, иккис бэрэх уолаттарданан ийэ да, эбэ да дьонун толору биһиги кэли 2003 сыллаахха Кыһыл көмүс сыбаайбаларын башытаан, улуустары "Ытык олох" юнионитиҕер килтириллэбиттэрэ. Николай Гаврильцевичкэ 52 сыл эйэ-дэмнээхтик олорон, күргөтүн күн сиринтэи бэйэтэ көрөө-хараһан атаарбыта.

Көтүрлөк уяун олодор үлэ күүрээнин, дьолта дьолун да атартабыллар да биригитэ кыны кыра, хачаайы бойотун самнар-батыра, олохтон, тулалыыр эйгэтэн үчүгэйи өрө ыларга дьулуһар хорсун күйи хоһоон суруйар нэбэти ыларбыла. Айар алын умсулданнах эйгэтигэр тардылгытын кини матыһа быһааран суруйар: "Саха нуруотун

биллиилэх олонхоһута Сергей Зверев - Кылы Улаа "Улуу Илэни уруйдуубуй!" дээн хохонун эгэс кэнигэ илэнигиттэн булан ааран баран, тылын сөбүлүн, сиилэр укта сылдыарым. Хас аахтарым ахсын ис-истигэтэи олус ымсыыран, хас биридэи тылын суолтатын өйдөөсанаан, сүрэхтэр сөгүөрдүбүтүм. Хохон суруйар баҕа санаа күүсэ кээрир буолбута. Маньнак үс сылы кыйбат көмөгэ ымсыһара, истэр тутта сырыттым. Саас от-мас көөрүүтү, мутукча тыһылыта чычынах ыһыларып, кэрэ этэрин истээри, салтын сытын ылаары, сиилэр илдэ сылдыар хохомомун ааһары хатын чараннаах бааһыла кыгылытыгар тахсан олорорум. Ол сылдыан кулаахпар хохон тыллара кээрир буолбуттара. Ону мээнэ илэнигэ суруйан ыларым. Бизэ үтүө күн "Сага олох" редакторыгар Г.Г.Покровка эйиригэр быһаарыммын. "Хохон суруйдаһына, таһаарыахпыт дуо?" дээн ыйыһыттым. Онуоха Гаврил Гаврильевич эйиристэи эпэнигэтигиттэн олус үөрбүтүм. Арааһа, кынаттаарым буоллар, көтүөх курдук буолан ыйыһтым."

Или курдук "Мия дойдум" диген бастакы хоһоонун редакцияга ыылаатын кылга бөчөккө тута тахсыбыта. Онтон интернат-оскуола иитээччиге Елена Чепалова ити уонна "Спортсмен сэрлорго" дигэн хоһооникруугар ырта суруйбута. Онон Катирис эмээксини сааһыттан ыларбыт дыктыи изилэти хоһоон буолан тыгыллан, күн бүгүн үс кизилэ алтаара буолан олорор. Вайам тыл үөрөхтэвэр буолан туран болго-тоолэччилээ, Екатерина Егоровна айыммылара хоһоон туту-лун тутуспустар, көннөрү санааны эрэ сааһытааһын буолбакка, диннээх рифманы ту-туһан, тыллар катылаһыла-рын таһаарбакка, уус-уран тыл дөгөтүн туһанан суруйара катталлаах Улдук үөрөх, тыл

үзгөч дизайн билбетах сааһыр-
быт кийгэхэ бу - сөдүмэр си-
тиний! Катринге хоһооннору-
гар бары олоһу-чочуру билбит
уонна олоһу өйдөөх характары-
нан көрөр, олоһу (ахчыг тапты-
ыр уонна сырдыкка тардыһар
кэли изийилэһэр тийиллибит-
тэр.

Төнү да 90-с хаарын көрүстөр. Кетирик кимиздер сөргөх Түөлөттигэр туох уларыһы, хамсааһын буолбутун била-көро алуор. Улуу салалтатыгар кимизэх үлэһиллэр, туох үлө барарын билгир, илтириһилтирин кими салай-ааччыларга, биллэр-көстөр-дьонго анаабыт хоһоонлорго туохулууллар. Кырдыаһа кытта кырдыарас, эдери кытта эдэр, 90 сааһын туолар үбүлүөйүн тэрээһинин туе бай-этигин салайсар, үбүн-аһын бэйэтэ быһаарар ытык кими бырааһынныһа олус астык-тук, кими бэйтигүн сирин-бодогун ыһыан ааста.

Хамтнык багвар түөлбөзө
нэгилзеккэ олоду кырдыа
көлүөзө салайар. Бу Кэтирине
курдук дьыг сахалыы толкуй-
даах, ойдоох-санаааах кыр-
дыастарбыт элбикиллэрэ
олукторо үһүүрэ бөөлүлэр дуу.

Къдарыян каллагыз,
 Къдалагыз
 Кътаагыз
 Айагыз
 Оттор, туттар
 Халыг тайга сизигэр
 Арзак хастан ийигэр
 Сырган ахъ кылаагыз,
 Талайгэр тайагыз
 Курун хара
 тыабытыгэр

КЫҢЫН

Екатерина Гаврильевна

Ийэ сүрдээт бууламмыт
Ойор маанн кэрнээтхит,
Сааһа тыһыар
 салгыннаастыт
Иһэр-аһыар уулаастыт.

Тыйыс тыһааст
 бууламмыт
Кырыа хһар
 кыстыктаастыт.
Кыһынны зонук
 каллытаар
Тымчыы тыйыс
 кыһыннаастыт
Бурҕачылар туманнаст,
Мутук тоһуттар
 тыһыннааст,
Кыһаруунааст кыһыннааст.

Дээрэһийэр-чэрэһийэр
Турмас, тилс
Тыныны муһа постууто
Күмүт уһаан күрүйэр,
Дыбар түһэн ааһыста
Күмүт ута сыһайар.
Ойор күнээс
Сырдыгынан
Сылаас уотун
Кырыа дээрү үлүлэрар.

Окраса ТРОФМОРА.

• **Нэйшн**

Анна Баранкова
Архивщица, пенсионерка
ул.з ветерана

АРЫНГАХ ОРТО ОСКУЛАТЫН
120 СЫЛЛАХ УБЛУӨЙҮНЭН

Куан аантын тазалал аантын
Чуддарар чиреаны тылхата,
Сүс сүрбө сыларга окулал
Үопатта багъера турарын.

Эрмэлзэ бичигнэ кытары
Дойбуа татталы шэгэрэ
Алгыстаах куорсуну үдүрэрэр
Үөрөнэр кыһабыт - оҥуола.

Учуртал цэвэрийн зүйлсийг
Самбынны муушамалыг сана дэв.
Сындынныг үрдүкээ талалын,
Хүснэ күйлэр сэтгэлийн багын.

Арындагы алаастык кызматта
Искиттен сандарар

Бүтэн дун дагуула агталар.
Бар дунгуу малталын бэлтэг
Осголалын сүүлэгт кэнзобит,
Баһыраһай сийдүүлэг тэгнэлэг

УОЛ ОВО БАСТЫН БУОЛААР!

Олох - мөхсүр, урх - хара,
Хардын ахын биари талхы,
Үтүк-мөстүлүзүстөрүн
Кызыл ахын уйар уустук.

Кутмас, торгут кили салты,
Татыл салты, кыра кыч
Тыныл кылас - тыныл бектен
Аткы кылыч, ара кылыч.

Сээрдээх алах чэрдээх суолтун
Таскуй булан таба үстээр,
Кэлэр камгэ тирэх буолуох
Дьолун дьоннорун илэ түмээр.

Бүр синаа - муустээх санаа
 Үгчээл дигэи сүрдөөн итгэн,
 Устар олох дохсун сүрэйн
 Ард/һыар бастык буцаар!

ЧУРАЛЧЫМ КҮҮСТЭЭХ АНГАР
Раиса Карпузова
Болтогто

"Чурапча - вторая Москва" дизайн
Тустузан каллибит 21-с үйбэ,
Эдэр саастыт эрчимэ
Иһилэр бу кыһаас тылараа...
Билигин "Якутия - сердце России"
дизайн

Дойду өйдөбүрүмүз кайсыра...
Булмуштаабы өтө көрөң,
Төрүт алы өрө туттан,
Кыялпыңдуру таягыңан талан,
Корзаны саргаң, көрсөтсөң,
Иилээчи-саңлаагы,
Иниеси түгөңө илээчи,
Арыгы алы утарыгы,
Чыпчыгы билээчи.

Дэндэгт дэмлэв,
Дэндэм сэлтгээг чэрлэв,
Кишг нилэмн Эбэ дотуна,
Камус хатгырхгатааг собоолох
Куушгуу шилэнэр куула тэмлэв,
Кышгыр ырааг муустгааг үрэр,
Сыстай сэллээг, дордор мюстгааг
Собуулан мэгчлэнэр сэлтгэлэв,
Сонго, нэгчлэнэр бурдугатааг

бааһыналары,
 Долгункурар хойуу оттоот
 ходуналары,
 Төбүрүннээн алорор алаастара,
 Күөрээй ырыамаах юй салгына,
 Киһ сыттаат кыһаһэнны түртэ-
 тэ,
 Күлүнчүк кистийэр алгыстаах

Сүүрүк аттарын нургуунааза
сүүрдүүтэ,
Кылыны халыг хаарга үөр сомыг
Хаарга алыыр дыкты айыгытга,
Үүнсүүр-тэлхилээр үрдүт
Дьоно-сэргэтэ,
Бурулчуур бурдук ас, үрдүүр үрт,
Сөрүд сүгээ, суорат, амис эт,
Араас арын, кызынгар кыныс
Алтангаарын астыгылара
Ылхирэнэр кэрдис калыгар...

Кыратыттан лурдаслаһан,
кураакх сымдыһан,
Халкааны ыстийһан, туһах
турукорһан,
Хотон сыбаһан, ханапаксы охсуһан,
Идэх дьаһайсыһан, ойбон алларһан,
Ныраһи үүрсуһан, ынах уулатыһан,
Мүлүс ылыһан, булуустуа үкүһан,
Хаар түһэрсэн, саһаанга тах-
сыһан.

Тый агаасынан, сыаркы кайрайт,
Битараа үөрөнөн, дурдара сыйлан
Оттоокон, оттоонгоһон, талгайдахан
Орой мэнэкс оро сааһа.
Дэкс гынан аһыһыта
Өркөн ойдоотторунан,
бөгөстөрүнөн,
Кыс быһайдырһан, бэрэһи
Уус тылмааттарынан, ытааччыларынан
ырыаһыттарынан

Артыгыс таласнааастарынан баай
 Чуралчыбыт чулуу Уруг Уолана
 Кытыс чараас субатын
 Токтыгы төрөн улаатар,
 Уруг аеткен сэнэс ылан
 Тылалач-абылдан турулган
 Олонтубут булутыра
 Этин-аалын алычирган,
 Бүдүтү этэ булан,
 Сырдаңга сүтэн,
 Сырдэри аныгынан
 Үстөн баирын талынан
 Үөрөнөр, үлөмүр, үйөтүр монгуур...
 Кыстык хаарыт уулуутта,
 Ылааны турмуз талыгыта,
 Чоодок салган салалыгыта,
 Чуралчын куустазга үзүлөтө
 Күндөрдү түбүрүн түмүкөз
 Отун-маһын, төрүбүрүн,
 Сүлөтүтүн, сыгыгытын үчүлөтөтөн,
 Тилер көлөтүн көрүкөн,
 Тизээр-таһар тэриллери
 Бэрийэрин таһынан,
 Түзгөнүн огостунан,
 Алаһа дыйтын тэринэн,
 Таптал, ыһын абыланы
 Аңарыгар баластан,
 Оро-уруу тэнитэн,
 Сиэнэри бүбөйдөһөн,
 Эдэрдэрдик энэрдөһөн,
 Айыдалыгын алтыһан,
 Саастары арыһан,
 Сарыгыгыны салыһан,
 Суба-ама буолартан
 Дылыоастар саныһан
 Бэлтээк калар, эчиллэр,
 Сэбэралын түбөһөр
 Саһардан сарыһан саныһан,
 Саһам сырдэһэн калыһан,
 Чуралчын кыстык аһары!

